

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Duplex quæstionis sensus aperitur Doctorumque in vtroque sensû
sententiæ.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

QVÆSTIO III.

An Deus creata omnia in seipsis specificatiue, nec solum secundum proprias eorum entitates, cognoscat?

QUÆSTIO etiam hæc vniuersim exagitur præscindendo à creatorum statibus, siue possibilitatibus, siue futuritionis absolutæ, vel conditionatæ; neque habetur in eo sensu, quo ea, quæ secundum proprium esse, & entitatem cognoscuntur in se, id est, secundum se, & idipsum, quod sunt, dicuntur cognosci: eo enim pacto creata in se à Deo cognosci ex fide, & ratione naturali, q. 1. & 2. certum esse vidimus: solum ergo inquirimus an creata in suis entitatibus veritate, qua diuinam terminant cognitionem, satis habeant, etiam determinatiui ut à Deo cognoscantur, quin aliquo alio egeant, ut in illa tanquam obiecta representanda, & representata diuina scientia feratur.

CERTAMEN I.

Duplex questionis sensus aperitur, Doctorumque in utroque sensu sententia.

1. **A**dhuc in sensu secundo explicato cognitionis obiecti alicuius in se duplex sensus later primo loca explicandus. Dupliciter enim potest obiectum, quod satis veritatis terminatur habet, ut secundum se, atque eo sensu in se cognoscatur, alio nihilominus egeret, ut in ipsum cognoscentis feratur cognitio, quam pure terminat, ita, ut illo alio deficiente, seu non cognito, & applicito, cognoscentiæ potentia, quod illo eget, ut cognoscatur, nullatenus cognosceretur: ac proinde dupliciter potest habere obiectum determinatum necessarium ad sui cognitionem. Primo modo: quia alterum necessarium specificatum cognitionis illius est, & ipsum, quod cognoscendum per illam dicitur, pure terminatum est, vel satis de se non habet, ut suam specificet, aut moueat obiectiue cognitionem: ita enim altero, ut necessario ad specificationem cognitionis, illius obiecti cognitio determinabitur: quare in se specificatiue, adæquate, seu omnino non cognoscatur. Secundo modo, cum altero tanquam medio cognitio eget, in quo, aut ex quo illa, vel alia cognitio ad ipsum cognoscendum procedat: ut cum nos ex visione, aut cognitione causæ occultam nobis effectum cognitione deducimus, vel contra, & de utroque determinatio dubium est, an creatura egeant, ut secundum se cognoscantur à Deo? ac proinde in se nequeant cognosci, an altero tantum? Verum quia hæc de primo modo, scilicet, specificatiue alterius necessitate agemus, est utriusque meminimus, ut consuetam doctorum pro utroque citationem in abiiciamus.

2. Duplex hoc determinatum genus distinxit, explicatiue, ut distincte Doctorum hæc in se sententias proponerent, non confusæ, sicut alij, qui determinatiua hæc non distinguunt eos, qui primo determinatio in creatore egeret creata docent, ut cognoscantur, cum alijs, qui secundo determinatiui genere egeret putant, miscunt, duplicemque questionem satis diuersam confundunt. Inde Quirós noster tractatu de scientia, d. 44. in eius explicatione circa finem, versu, *Nihilominus* partem in dubio hoc affirmatiuam vniuersæ scholæ Societatis esse dixit: quasi hæc etiam sententia, quod creata obiecta non solum secundum se, sed omnino in se à Deo cognoscantur, quin alio egeant determinatiui, Thomisticam scholam Societatis nostræ à Thomistica Dominicanorum

diuidat. Idque ex eo exploratum putat, quod nostri omnes in futuris creatis liberis id expresse contra Dominicanos fateantur. Sed certe de utroque genere determinatiui necessarii, sine quo cognitio Dei erga creaturas esse nequeat, fallitur aperte: nam id, in quo nostri à Dominicanis conspirato, ac vniuersim circa cognitionem diuinam futurorum libetorum in seipsis diffident, non est circa cognitionem eorum in seipsis, tanquam in determinatiui specificatiue adæquate, & sufficienti ad ipsorum cognitionem: sed (ut sic loquar) mediatiue: id est, non egeret eiusmodi futura libera medio alio mediatiue determinante Deum ad ipsorum cognitionem, v.g. decreto absolute Dei, physice præterminatione, ut Thomistæ, quasi iurato consensu, & sententia, contra nostram auxiliorum efficaciam, scientiamque mediam descendunt. Determinatiui vero specificatiue necessarij ut creata à Deo cognoscantur, plures nostri ex primoribus Doctores admittunt: ac subinde creata in se specificatiue (quod hæc quæ examinare contendimus) cognosci negant, ut iam videbimus.

3. His ita explicatis, prima in proposita questione sententia est: creata vniuersim, ab eorum statibus præscindendo, in seipsis à Deo cognosci tam specificatiue, quam mediatiue, seu quod idem est, nullo determinatiui à se diuerso, siue tanquam medio, siue tanquam specificatiui ad diuinam erga ipsa cognitionem egeret. Pro hac sententia refert Quirós, lect. 1. n. 10. eos omnes, qui omnem Dei connexionem cum creaturis negant: quasi necessario hanc sententiam docere inde teneantur, cum tamen ex connexionis præfate negatione, ut summum inferatur, non cognosci in Deo tanquam in medio, ac proinde in se cognosci, quin alio determinatiui tanquam medio egeant; non autem alio specificatiue determinante non egeret, ac proinde specificatiue non, nisi in alio, cognosci. Refert verò ex alijs, qui eiusmodi connexionem admittunt pro sententia eadem nostros Henricz d. 5. cap. 4. Martinon, d. 10. lect. 1. Arriaga d. 19. lect. 4. Monceum d. 3. lect. 4. cap. 11. § quod ergo. Cardinalem de Lugo in manuscriptis, quibus addit Albiz d. 5. de scientia. Beganum, par. cap. 10. qu. 4. n. 4. ac insuper Recentiores Complutenses, & Murcianos sæpè à nobis citatos. Pro eadem Murciani eos omnes stare putant, qui docent, creaturas possibiles in seipsis cognosci. Sed certe, qui ex antiquioribus ita docent, solum necessitatem cognitionis creaturarum in Deo tanquam in medio negant, quare non assentunt in seipsis etiam tanquam in determinatiui specificatiue, seu specificatiue cognitionis ipsarum creaturas cognosci. Unde non omnino in se cognosci defendere non teneantur.

4. Secunda sententia est, creaturas in seipsis nullatenus à Deo cognosci: sed Deo tanquam determinatiue egeret Durand. Capreol. Caiet. Bannez. Zúñel, & Thomistæ reliqui, quos refert, & sequitur Ruiz d. 10. de scientia lect. 2. d. 11. lect. 3. Molina 1. par. qu. 4. d. vnic. concl. 2. Valent. ibi punct. 4. Soar. 3. de attrib. c. 2. Arrabal. d. 29. cap. 3. Gonzal. Albiz d. 37. lect. 2. Tanner. d. 2. qu. 3. dub. 3. & alij. Ceterum neque huic citationi fidendum: quia Thomistæ, & reliqui qui ferè solummodo loquuntur de necessitate cognitionis creaturarum in alio tanquam in medio prius cognito, ac necessario cognoscendo, ut in illo creatura à Deo cognoscantur, non autem de cognitione earum in Deo, tanquam in necessario specificatiue, seu determinatiui specificatiue cognitionis suæ erga creaturas. Licet enim medium determinans cognitionem illius specificatiuum habeatur, id tamen non tollit, quod obiectum in illo tanquam medio cognitum, eandem etiam, imo intinuius specificet. Et quidem Recentiores pro his duabus sententijs citati pro sua quique citant Scotum in 1. d. 35. & 36. Gregorium, Okam & Gabrielem, qui, me iudice, pro prima potius stant, ut videre est in Scoto d. 35. q. 1. §. *Ad ista*. Gregorio, qu. vnic. §. *Ex his contra secundum*, & *Sildeo alio sequenti formali*. Gabriele qu. 2. art. 2.

5. Tertia sententia est assertio, creaturas ad sui cognitionem à Deo ipso, ut medio prius cognito non egeret, ac proinde eo sensu in se cognosci à Deo posse, de factoque cognosci; aut in seipsis specificatiue nullatenus cognosci; sed in Deo adæquate cognitionis suæ obiecto primario, & specificatiue: ac proinde respectu cuius creata, & extrinseca obiecta materialia solum obiecta sunt. Ita noster Valquez 1. par. d. 60. cap. 3. Arrabal foras

citato, Alarcon tract. 2. d. 2. cap. 3. & 5. Gaspar Hurtado, d. 2. diff. 2. Quarta denique sententia esse posset, creaturas in se specificari quidem cognosci à Deo, scilicet mediis: quia Deo, aliquo prædicato diuino, ut medio præcognito egerit, ut cognoscatur. Non secus ac propositiones non per se notæ, sed ex mediis à nobis illatæ, sua veritate specificant conclusionem, licet medio præcognito, ut eis assentiamur, opus habeant: et hoc extrinsece, aut physice à mediis cognitione conclusionis assensus determinatur in nobis: in Deo autem sit eiusmodi determinatio à cognitione sui ad cognitionem creaturarum metaphysica solum: quia re ipsa utriusque cognitio eadem re ipsa est huius sententia.

CERTAMEN II.

Nostra prima conclusio stabilitur.

1. **D**ico primo: creata obiecta in se specificari nullo latens cognoscuntur: Pro hac conclusione stant, præter proxime citatos, hi omnes, quos recensimus d. 2. q. 5. cert. 2. num. 2. Probatur facile ex dictis ibi: quia ad quantum obiectum specificatum, sine quo non, diuina cognitionis Deus solus est: ergo nequeunt in se specificari cognosci: alioquin & ipsa etiam specificatiua diuina cognitionis essent: ac subinde non adequatum specificatum Deus solus. Probatur Antecedens citato loco ex independentia prædicati cuiusvis diuini ab extrinseco omni, in quous statu, maiore illius necessitate, & constantia essendi, quam reliqua, adhuc possibilia. Ex qua certo inferitur, Dei scientiam totam eis per impossibilia repugnantibus fore. Dices, fore erga seipsum, non circa possibilia. Contra: quia scientia Dei circa possibilia necessaria est, ac non contingens: ergo non distinguitur realiter, virtualiter adhuc, à scientia Dei erga seipsum. Hinc infero primo: ergo tunc re ipsa omnino persisteret scientia Dei erga possibilia secundum omnia intrinseca ipsius scientie: liquidem persisteret scientia Dei erga seipsum, quæ scientia possibilibus realiter, etiam virtualiter est.

2. Si dicas non dari in Deo scientiam possibilibus secundum se, sed solum, ut sunt in Deo d. 5. confutaberis, ubi possibilia secundum se ipsa, nec solum, ut in Deo sunt, ab ipso cognosci ostendimus. Deinde ea solutio Thomistarum est, qui Deo suæ totius scientiæ ad quantum specificatum non negant. Secundo inferitur, deficientem scientiam Dei erga possibilia in ea hypothesei repugnantie eorum, scientiam Dei defecturam iure identitatis realis, etiam virtualis, cum illa, quam cum fundamento, adhuc apparent, inter prædicata Dei communia nemo potest admittere: ego autem etiam inter contingentia, & necessaria, personaliaque, & communia nulloquam admittendam ratio: quare utraque illatio in scientia diuina contingentium, & diuinorum necessitatum fieri optime in nostris principis, & earum vltima, maiore, siue clariore, abluantur potest.

3. Probatur secundo conclusio: quia casu, quo creata omnia deficerent, imo repugnarent, scientia diuina daretur, saltem erga seipsum. Inquit ergo, an aliquid representationis intrinsece diuinæ scientiæ tunc decisset? necne? si decisset aliquid representationis formalis intrinsece Deo possibilibus imperfecta neque omnipotentia de se esset: quare neque scientia diuina; si nihil representationis intrinsece deficeret: ergo eis ablatis, & repugnantibus omnipotentia, & omnipotentia de se, & quoad intrinsecum maneret: quare & creaturarum omnium, si illæ, aut existerent, aut non repugnarent: quemadmodum de omnipotentia philosophamur: ergo creature scientiæ diuinæ circa ipsa exercere & actualis, quoad intrinsecum cognitionis, ac representationis specificatum non sunt: enim scientiam sine suo specificatiuo esse repugnat. Quod autem non esset scientia earum, quoad denominationem, & nostro imperfecto modo cognoscendi nihil præstat, ut de Dei scientia circa creata, prout in se ipsa, & quoad intrinsecum quod vere Dei, ac diuinum est, iudicemus.

4. Probatur tertio conclusio, & confirmatur ratio præcedens: quia scientia Dei actu, & exercite talis (ut de reliquis attributis controu. 1. statuimus) è prædicato diuinæ infinita esse debet, ac proinde omnipotentia actu, & exercite, seu omnis veri, & cognoscibilis actualis cognitio de se: atqui deficientibus, imo repugnantibus omnibus Deus se cognoscere, essetque absolute scientia diuina actu, & exercite, quoad intrinsecum: ergo infinita, & omnipotentia actu, & exercite creaturarum, quoad intrinsecum sui, à creaturis non specificatur, ut legitime inferebamus nuper. Specificatiuum enim obiectum scientiæ est obiectum, sine quo non, scientia ipsius. Dices non minus debere pendere efficientiam ab obiecto terminatiuo, quod vere, ac non solum denominatiue attingit, quam ab specificatiuo: cum non minus illius, quam huius sit actualis, & exercite representatio: ergo hoc argumentum probat contra hæc statuta; scilicet, creata secundum se non à Deo vere cognosci, & representari: imo, si terminatiue secundum se representantur, ac proinde ab eis pendeat, ut diximus, diuina cognitio, erunt obiecta, sine quibus non, diuinæ cognitionis æque, atque Deus eiusdem cognitionis, ut ad se versatur; quid ergo eis deficiet, ut cognitionis diuinæ erga ipsas, verum ac proprium specificatiuum sint, an solum quod ita eas nolumus nominari?

5. Dico scientiam vniuersum non minus ab aliquo obiecto terminatiuo, quam ab specificatiuo pendere, ut d. 2. q. 5. cert. 2. contra Recentiores Complutenses probauimus, atque in creatis cognitionibus speciatim verum habere antecedens, ac proinde legitimas etiam in eis fortasse consequentias esse, ut obiectum terminatiuum specificatiuum sit, licet non totale; est in diuina scientia in speciali solum ex eo antecedenti inferri debere habere aliquod obiectum, sine quo non, tam terminatiuum, quam specificatiuum: cum, ut constantissime omnium sit, tum ut infinita, utpote diuina, ac subinde omnipotentia è conceptu suo essentiali sit. Ut autem hæc habeat, solum potest habere obiectum, sine quo non, summe necessitatis, atque essentialia sua infinitum: cuiusmodi solus Deus est: ac proinde obiecti terminatiui, sine quo non, seu, quod idem est, specificatiui suæ scientiæ solus Deus rationem habet, habereque potest; uti vidimus. Creaturæ autem terminatiui solum, licet secundum se ea cognitione (quæ aliunde esse omnium, ac subinde earum representationem actu, & exercite habet) actu, & exercite representantur. Quare, licet non denominatione solum cognoscantur, sicut coloris subiectum, cum is videtur; sed vere, ac secundum se ipsas, est, quia ipsarum representatio, & cognitio diuina, quæ ipsarum etiam, quoad intrinsecum representationis, non magis pendet, quam à substantia, in qua color est, coloris sensatio, inde pure terminatiui, ac non specificatiui, materialisque, & secundarij obiecti rationem respectu diuinæ scientiæ (etiam ut ipsarum representatio quoad intrinsecum totum scientiæ diuinæ rationem habent, ac merito eis nominibus communiter à Doctoribus respectu scientiæ diuinæ compellantur,

CERTAMEN III.

Secunda conclusio statuitur.

1. **D**ico secundo: creata in seipsis absolute à Deo cognoscuntur, tanquam in obiecto formali, & motiuo cognitionis ipsarum. Hæc conclusio videtur esse contra Gasparem Hurtado, Proemio disputationis 2. de scientia, ubi docet, Deo nullum esse obiectum formale motiuum ad aliquid cognoscendum; imo nec nobis, nisi ad assensum fidei. Videtur etiam conclusio hæc primæ nostræ hæc statuta statuta aduersari: idem enim obiectum specificatum formale, & motiuum cognitionis omnibus scire videntur. Ceterum neque ita Gaspari Hurtado aduersari, neque primæ nostræ conclusioni contradicere. Gaspar enim Hurtado scientiam Dei, ut simplex obiecti cui usque a prehensio est, præcise considerabat, cum obiectum formale motiuum illi denegabat: virque iudicij ingenuitate præclarus communem plurimum doctrinam, quæ nobis